

Eesti Keskkonnaühenduste Koda

Kliimaministeeriumile
Hiiumaa vallavalitsusele

Teie: 27.02.2025 nr 7-15/24/6008-3
Meie: 16.04.2025 nr 1-1/25/6601

Eesti Keskkonnaühenduste Koja metsatöörühma seisukoht Kliimaministeeriumi poolt Hiiumaa üldplaneeringu ja keskkonnamõju strateegilise hindamise kooskõlastamata jätmise kohta

Lugupeetud Kristi Klaas, Antti Tooming ja Hergo Tasuja

Pöördume teie poole seoses Hiiumaa valla üldplaneeringu (edaspidi ÜP) ja keskkonnamõju strateegilise hindamise aruande eelnõu kooskõlastuskirjaga, mille Kliimaministeerium saatis Hiiumaa Vallavalitsusele 27.02.2025¹. Kiri sisaldab Kliimaministeeriumi poolt märkusi ja intensiivsele metsatööstusele kallutatud vastuargumente, mis eiravad täielikult kestliku metsamajanduse vaadet. Vallavalitsuse ettepanekute eiramisel, mida Kliimaministeerium oma kirjas soovitab, oleks jätkuv negatiivne mõju nii Hiiumaa terviklikule metsaelustikule kui ka inimeste elukeskkonnale. See puudutab ka Riigimetsa Majandamise Keskuse poolt hallatavate külastusobjektide lähikäikude Hiiumaal, mille ümber puudub tiheasustus, kuid mis kannavad endas nii üle-eestilisi kui ka Euroopa kontekstis olulisi loodus- ja turismiväärtusi.

Juhime tähelepanu, et Hiiumaa on osa üleilmsest UNESCO võrgustikust, kuuludes 1990. aastal rajatud programmi "Inimene ja biosfäär". Selle programmi oluline osa on pikkade traditsioonidega keskkonnahoid, mida on Hiiumaal viimase kahe kümnendi laastava metsamajandamisega tugevalt kahjustatud. Ehkki Hiiumaa pindalast moodustab ligi 70% metsamaa, on väljaspool looduskaitsealasid lageraialade osakaal kohati üle 30% (allikas: Eesti Metsade Alternatiivne Hindamine, lk 121). Hiljutine [Postimehe artikkel](#) viitas, et viimase 10 aasta jooksul on Hiiumaal raiutud üle 120 ruutkilomeetri jagu metsa, millel on selged mõjud Hiiumaa puhkeväärtustele ja metsaelustikule. Arvestades, et Eesti (eriti läänesaarte) metsi on juba aastaid tugevalt üle raiutud, on ühiskonna huvides raiete ruumiline planeerimine ja rohevõrgustiku (edaspidi RV) säilimise tagamine UNESCO võrgustikku kuuluval saarel hädavajalik. Kliimaministeeriumi kiri Hiiumaa Vallavalitsusele aga esindab täies mahus vastupidiseid, metsaraiet soodustavaid huve.

¹ <https://adr.envir.ee/et/document.html?id=42d3f284-9d1a-4d5d-8b99-25b14f617e5b>

Rõhutame, et Kliimaministeerium saab teha ettepanekuid ÜP seletuskirja muutmiseks, ent on lubamatu seada tingimusi, mis on selgelt intensiivse ja jätkusuutliku metsanduse poole kallutatud - see on nii Eesti riigi kui rahva huve kahjustav pikas perspektiivis. Üldplaneeringu koostamine toimub planeerimisseaduse alusel, mis on samaväärne seadus nagu metsaseadus ning annab kohalikule omavalitsusele õiguse määrata RV asukohast ja toimimist tagavatest tingimustest tulenevaid kitsendusi (PlanS § 75, lg 1). **Planeerimisseadus määratleb ka rohevõrgustiku olemuse ning vajaduse selle piires ökosüsteeme säilitada. Kui metsa praegune kasutus seda ei võimalda, tulebki üldplaneeringus vajalikud piirangud seada ja kujundada elukeskkond vastavaks seaduse nõuetele.** Soovitame tutvuda värske üleriigilise planeeringu Eesti 2050 rohevõrgustiku alusuuringu peatükiga 4a².

Alljärgnevalt esitame oma seisukohad ÜP seletuskirja punktide 1.-3. kohta eraldi.

1. Kliimaministeeriumi poolt osutatud termin "kunstlikult joonistatud alad keset metsamassiive" on ekslik. Vastavalt PlanS § 6'le on RV eri tüüpi ökosüsteemide ja maastike säilimist tagav ning asustuse ja majandustegevuse mõjusid tasakaalustav looduslikest ja poollooduslikest kooslustest koosnev süsteem. RV kohaselt on lageraietel põhinevalt majandatavas metsamaastikus nn rohekoridorid hädavajalikud meetmed metsaelustiku püsijäämiseks (nende hulka kuuluvad imetajad, linnud, taimed, seened, samblikud). Metsasuse protsent, mis arvestab metsamaa, mitte kõrgpuistu olemasolu, ainuüksi ei tasakaalusta metsaelustiku vähenemist tugevalt lageraiutavas maastikus, sest lageraielandid ja noorendikud metsaökosüsteemi funktsioone ei täida. Teisisõnu: liigid, kes on kohastunud metsaökosüsteemiga, ei suuda värskest lageraiutud ökosüsteemides ellu jääda. Seetõttu teeme järgnevad ettepanekud:

1. Planeerida ja arvestada majandatavates metsades levikukoridoridega.

2. Arvestada, et lageraie tähendab olemasoleva ökosüsteemi hävimist ja uue, varasemast erineva koosluse kujunema hakkamist raiejärgselt. Seetõttu teeme ettepaneku kavandada raietegevus selliselt, et majandatavates metsades oleks tagatud metsaliikide levikukoridoride säilimine, mis paratamatult eeldab kõrgpuistu katkematut olemasolu ning raiete ruumilist planeerimist.

2. Kliimaministeerium viitab, et RV toimimiseks täiendavate piirangute seadmine (langi suurus, pesitsusrahu pikendamine) ei vasta seadusele ning tähendab metsaomaniku jaoks kahju. Ometi on PlanS § 75 lg 1 kohaselt ÜP otsene ülesanne tagada RV toimimiseks vajalike kitsenduste määramine ning KOVil on selge õigus neid kitsendusi määrata. Üleriigilise planeeringu "Eesti 2050" RV alusuuringus analüüsitud kohtulahendite põhjal lähtub planeerimisseadus juriidilisest vaatest eeldusest, et RV keskmeks on looduskeskkonna vajadused, mitte inimese omad. Riigikohus on läbivalt rõhutanud, et RV peab lisaks inimese elukeskkonna kaitsmisele teenima ka elurikkuse säilitamise eesmärki ehk RV peamine eesmärk ja funktsioon on elurikkuse kaitse ning

kaalutlused, mis keskenduvad ainult inimeste vajadustele, ei ole rohevõrgu eesmärkidega kooskõlas (uuringu ptk 4.2.1).

Arvestatav osa Hiiumaa metsamajandajaid on aastaid eiranud säästliku metsanduse kriteeriumeid ja loodusvarade ühtlase kasutamise põhimõtteid, mis on kulmineerunud metsade üleraiega ja vanuselise jaotuse ebaühtlustumisega. Nendest kõige väljapaistvam näide on [2019. aasta Luidja küla metsavargus](#), mille käigus raiuti kogu Euroopa kontekstis suurte loodusväärtustega põlismetsi. Et Hiiumaa metsamaastik koos oma elustikuga taastuks aastaid kestnud üleraiest, on RV toimimiseks seatud piirangud langi suurusele ja pesitsusrahule igati põhjendatud. Juhime ka tähelepanu, et RV ettepanekualad on valdavalt riigimaadel - riigimets peab täitma avalikke funktsioone ja kaitsma loodusväärtusi, samuti on RMK kui asutuse funktsiooniks maastiku, pärandkultuuriobjektide ja kaitstavate loodusobjektide hoidmine. ***Nii Kliimaministeerium kui Hiiumaa Vallavalitsus on kohustatud järgima Eestis kehtivaid seadusi ning lähtuma Riigikohtu otsustest. Seega palume üldplaneeringus arvestada rohevõrgustiku toimimiseks vajalike lisatingimustega.***

3. Kliimaministeerium taunib seletuskirja punktis 3 püsimeetsanduse rakendamist väärtuslikes metsamaastikes, põhjendades oma väiteid Eesti looduslike tingimuste mittesobivusega, aga ka asjaoluga, et valikraiete ökoloogiline jalajälg olevat lageraietest suurem. Kuna Eesti naaberriikides (nt Soome ja Läti) on püsimeetsandusvõtted kasutusel, on loogiline, et ka Eesti looduslikud tingimused sobivad püsimeetsanduseks. Ehkki püsimeetsas on puistu küpsusdiameetri saavutamine pikaajalisem, on saadav puit kõrgema kasutusväärtusega ja seega ka hinnalisem kui kiiremini kasvanud puistus või istandikus. Samuti leidub Eestis teisigi tööstuslikult väärtuslikke varjataluvaid puuliike kui kirjas viidatud kuusk (nt pärn, jalakas, vaher). Püsimeetsanduse rakendamine säilitab metsade ökoloogilise terviku, säilitades nii elustiku kui ka inimeste elukeskkonna tingimused, mistõttu tegu üliolulise RV komponendiga.

Juhime ka tähelepanu, et senine üliintensiivne lageraiepõhine metsamajandamine on muutnud Eesti metsad süsinikusidujatest süsinikuheitjateks. Seetõttu taunime ministeeriumi vaevaldusi, mille kohaselt on valikraiete ökoloogiline jalajälg suurem uuendusraiete (sh lageraiete) omast ja rõhutame, et püsivalt uuendamata metsamaade süsinikuvarud on kordades suuremad kui raiesmikel ja noorendikes ning seega on ka püsimeetsana majandamise keskkonnajalajälg oluliselt madalam lageraiepõhise majandamise omast. ***Seetõttu teeme ettepaneku jätta üldplaneeringusse sisse püsimeetsandusvõtete rakendamine väärtuslikes metsamaastikes.***

Lõpetuseks toonitame, et Hiiumaa riigimetsadest on vääriselupaikadena määratletud 6,2%, mis on ülejäänud Eestiga võrreldes suur osakaal ([riigimaadest moodustavad keskmiselt VEPid 2,6%, kõikidest Eesti metsadest 1,6%](#)). See omakorda peegeldab Hiiumaa riigimetsade kõrgeid loodusväärtusi, kuid just uuendusraietel on elurikkusele tugev negatiivne mõju. Metsaelustiku ja

vääriselupaikade hääbumise vältimist aitavad tagada just rohekoridorid, püsimeetandusvõtted ning tavapäraste raievõtete otsustav piiramine. On oluline, et Hiiumaa vallavalitsus oma üldplaneeringuga kooskõlastusringile saadetud kujul jätkaks, sest see tagaks pikas plaanis Hiiumaa loodusväärtuste ja UNESCO staatuse säilimise.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Maia-Liisa Anton

Eesti Keskkonnaühenduste Koja koordinaator, EKO metsatöörühma nimel